

Katalonialainen ja espanjalainen

Barcelonan olympialaiset ja kansallisidentiteettien rakentuminen sanomalehdissä

Minna Uusivirta

Barcelonassa, Katalonian pääkaupungissa, järjestettiin 1992 olympialaiset, joissa isäntämaan Espanjan urheilijat menestyivät maan olympiahistoriaan nähden ennennäkemättömän hyvin tuloksenaan 22 mitalia. Maajoukkue koostui sekä Kataloniasta että muualta Espanjasta kotoisin olleista urheilijoista ja tässä artikkelissa selvitetään, miten katalonialaisuutta ja espanjalaisuutta rakennettiin maan sanomalehdissä urheilujournalismin kautta.

Urheilu on ollut helppo valjastaa monenlaisten poliittisten päämäärien saavuttamiseen, ja sillä on modernissa yhteiskunnassa lähes erottamaton suhde nationalismiin. Tämä korostuu erityisesti kansainvälisissä kilpailuissa, kuten olympialaisissa. Koska urheilussa yhdistyvät niin sanottu virallinen ja ihmisten itsensä kokemana nationalismi, ne on helppo liittää toisiinsa (Virtapohja 1998, 103; Kokkonen 2008, 27). Barcelonan olympialaiset säästyivät ulkomaalaisilta boikoteilta, mutta niiden järjestelyihin liittyi paljon maan sisäisiä, Espanjan ja Katalonian välillä olleita, kansallisiin identiteetteihin liittyneitä jännitteitä, jotka olivat seurausta maan historiasta.

Kysymykset ja lähteet

Espanjan olympiamenestys ennen Barcelonan olympialaisia oli maan kokoon ja väkilukuun nähden hyvin vaatimatonta. Vuosien 1900–1988 kesäolympialaisista se oli saavuttanut yhteensä vain 26 olympiamitalia [1]. Laihan menestyksen taustalla oli osaltaan Francisco Francon diktatuurin (1939–1975) aikainen urheilupolitiikka, joka ei tukenut Espanjan huippu-urheilua, vaan ulotti maata hallinneen falangistipuolueen otteen kaikkiin espanjalaisiin urheilujärjestöihin, mikä vaikeutti niiden toimintaa (González Aja 2002, 185–186). Kun maalle myönnettiin vuoden 1992 kesäolympialaisten isännöisyys, luotiin espanjalaisurheilijoille uudenlainen valmennus- ja tukijärjestelmä, jonka ansiosta espanjalaisurheilijat saavuttivat moninkertaisen määrän mitali- ja pistesijoja aiempiin olympialaisiin verrattuna [2] (Llanos 1995, 3).

Käsittelen tässä artikkelissa sitä, miten kaksi suurta espanjalaista päivittäin ilmestyvää sanomalehteä, madridilainen *El País* ja barcelonalainen *La Vanguardia*, uutisoivat Barcelonan olympialaisissa kilpailleista Espanjan maajoukkueurheilijoista ja millä tavoin ne toivat esiin ja rakensivat näiden urheilijoiden espanjalaisuutta ja katalonialaisuutta [3]. Selvitän myös, erosivatko lehtien käsittelytavat toisistaan. Keskityn diskurssianalyysia hyödyntäen molempien sanomalehtien urheilusivuihin ja olympia- sekä viikkoliitteisiin ja yleisönosastokirjoituksiin ajalta 13.6.–4.9.1992. Pyrin selvittämään, miten lehdet tuottivat ja muokkasivat sosiaalista todellisuutta kielenkäytöllään olympialaisiin liittyneessä kirjoittelussa tulokintani mukaan. Rajauksen alkuna on se päivä, jolloin olympiatuli saapui Espanjaan ja lehtien kirjoittelu olympia-aiheista lisääntyi näkyvästi. Loppupisteenä on Barcelonan paralympialaisten alkamispäivä, vaikka jo varsin pian 25.7.–9.8.1992 järjestettyjen olympialaisten

jälkeen urheilijoita käsittelevien lehtijuttujen määrä laski selvästi. Keskitän tarkasteluni yleisurheiluun, uintiin, purjehdukseen, pyöräilyyn, tennikseen ja jalkapalloon liittyvään kirjoitteluun siksi, että näiden lajien edustajien joukossa oli niin Kataloniasta kuin muualta Espanjasta kotoisin olevia urheilijoita, joiden tausta nousi lehdissä esille. Kaikista näistä lajeista Espanja saavutti olympiamitaleita, mutta käsittelen mitalistien lisäksi myös muita joukkueen urheilijoita. Sitaatit lehdistä olen suomentanut itse.

Olympiahistorian ja urheilun sekä nationalismin historian tutkimuskentästä lähimpänä aiheitani olevan teoksen on kirjoittanut John Hargreaves, joka on tutkinut Barcelonan olympialaisten katalanisointia kirjassaan *Freedom for Catalonia? Catalan Nationalism & the Barcelona Olympic Games*. Myös Barcelonan autonomisen yliopiston olympiatutkimuskeskuksessa (Centre d'Estudis Olímpics, Universidad Autònoma de Barcelona) on tutkittu muun muassa vuoden 1992 kesäolympialaisten järjestelyihin ja poliittiseen taustaan liittyviä aiheita. Myös median välittämästä kuvasta esimerkiksi kilpailujen avajaisseremoniasta on tehty tutkimusta, mutta urheilijoiden roolia kansallisen kuvan luomisessa ei ole juuri tarkasteltu. Kaiken kaikkiaan Barcelonan olympialaisia on tutkittu varsin paljon, mahdollisesti jopa enemmän kuin mitään vastaavaa urheilutapahtumaa (Tomlinson & Young 2006, 10).

Katalonialaisnationalismia on tutkittu etenkin diktatuurin jälkeisenä aikana selvästi enemmän kuin espanjalaista nationalismia, jota koskeva tutkimus on demokratian aikana hyvin vähäistä aina 1990-luvulle asti (Flynn 2001, 703, 711). Nationalismien tutkimuksessa on esitetty lukuisia erilaisia tapoja määritellä kansa, mutta kattavaa ja objektiivista määritelmää ei ole onnistuttu luomaan, sillä kansan kriteereistä esimerkiksi kieli ja etnisuus ovat muuttuvia, epäselviä ja moniselitteisiä (Hobsbawm 1994, 13–14). Katalonian ja Espanjan tapauksessa nationalismia voidaan määritellä katsomalla Benedict Andersonin tapaan kansojen olevan kuviteltuja yhteisöjä ja soveltamalla lisäksi Anthony D. Smithin etnosymbolista näkemystä nationalismista, jossa myytit, traditiot sekä symbolit ovat kansojen etniselle identiteetille keskeisiä. Kuvitellut yhteisöt havainnollistuvat Andersonin mukaan juuri esimerkiksi kansallisissa suurtapahtumissa, joissa yhteisöjen tunnukset, kuten liput ovat esillä. Näissä tilanteissa yhteisöt ikään kuin kutistuvat käsitettävään kokoon. Hobsbawm näkee urheilun merkityksen uusien perinteiden tuottajana ja Kokkonen muistuttaa, että urheilu soveltuu hyvin myös myyttien luomiseen ja ylläpitämiseen (Anderson 1991, 5–7; Smith 1998, 224; Kokkonen 2008, 27–28, 31).

Tässä artikkelissa hyödynnän erityisesti vähemmistönationalismeja ja Kataloniaa tutkineen Montserrat Guibernaun määritelmään, sillä Espanja ja Katalonian sopivat mielestäni sen sisälle. Guibernaun mukaan kansa on ryhmä, joka on tietoinen siitä, että se muodostaa yhteisön, jonka yhteinen kulttuuri kuuluu tiettyyn, selkeään alueeseen ja jolla on yhteinen menneisyys sekä yhteisiä tulevaisuuden pyrkimyksiä (Guibernau 1996, 100). Käytän tässä tekstissä Kataloniassa syntyneistä urheilijoista sekä nimitystä katalaani että katalonialainen, vaikka kaikki alueella asuvat ihmiset eivät näiksi itseään välttämättä automaattisesti identifioi. Kansallinen identiteetti taas voidaan määritellä kansallisena perintönä pidettyjen arvojen, symbolien, muistojen, myyttien ja perinteiden muodostaman kokonaisuuden uusintamisen ja uudelleentulkittamisen prosessiksi. Siihen liittyy myös yksilöiden samaistuminen kansalliseen kokonaisuuteen ja sen perintöön sekä kulttuuriin (Kokkonen 2008, 32).

El País ja *La Vanguardia* kuuluvat Espanjan laajalevikkisimpiin päivälehtiin. Vuonna 1989 *El Paísin* levikki oli maan sanomalehdistä suurin, arkisin 378 000 ja sunnuntaisin 863 000 kappaletta. *La Vanguardian* levikki taas oli maan kolmanneksi suurin, arkisin 210 000 ja sunnuntaisin 345 000 kappaletta. Espanjalaisten sanomalehtien levikit eivät ole kansainvälisesti vertailtuna erityisen korkeita, ja vuonna 1989 niistä vain kymmenen suurinta ylitti

100 000 kappaleen rajan. *El País*n levikki on maanlaajuinen, mutta useimmilla itsehallintoalueilla alueiden omat lehdet ohittavat sen suosiossa. *La Vanguardia* on ainut katalonialainen lehti, jota luetaan merkittävässä määrin myös Katalonian ulkopuolella, ja muiden katalonialaislehtien tapaan se saa taloudellista tukea alueen hallitukselta. Molemmat tutkimistani lehdistä sekä valtaosa muistakin espanjalaisista sanomalehdistä ilmestyy espanjankielisinä, ja 1990-luvun taitteessa maassa oli vain kuusi katalaaninkielistä sanomalehteä. Tarkastelemanani aikana Espanja kuului niihin maihin Euroopassa, joissa luettiin kaikkein vähiten lehtiä eikä siellä ollut voimakasta keltaista lehdistöä. Vain kymmenen prosenttia espanjalaisista osti sanomalehden säännöllisesti eikä niitä ollut tapana tilata kotiin. Aikakauslehdet sen sijaan olivat selvästi suosittumia, vaikka niistäkin vain suurimmat ylsivät yli puolen miljoonan kappaleen levikkilukuihin (de Mateo & Corbella 1993, 197, 205; Belmonte Talero 1999, 327; O'Donnell 1999e, 53).

Katalonialaisuus, espanjalaisuus ja niiden suhde

Espanjan ja Katalonian omalaatuinen suhde juontuu niiden yhteisestä historiasta. Katalonian itsehallintoalueella oman kulttuurin ja historian katsotaan ulottuvan 900-luvulle asti, ja sen kieli, katalaani, on espanjan lisäksi alueen toinen virallinen kieli. Keskiajalla Katalonian kreivikunta solmi valtioliiton Aragonian kuningaskunnan kanssa ja Katalonia-Aragonia valloitti 1200–1300-luvulla Iberian niemimaalla ja Välimerellä lukuisia alueita rakentaen niiden ympärille merkittävän kaupallisen imperiumin. Ajanjaksoa on etenkin katalonialaisnationalistien parissa pidetty Katalonian kulta-aikana. Katalaanin kielen muotoutuminen latinan pohjalta ja naapureistaan kastiliasta sekä oksitaanista selvästi eroavaksi kieleksi alkoi niin ikään 900-luvulla ja kielen kirjallinen käyttö yleistyi pari sataa vuotta myöhemmin. Aragonian ja Kastilian 1400-luvun lopulla solmitun liiton myötä Kataloniasta tuli osa Kastilian dominoimaa Espanjan kuningaskuntaa (Balcells 1996, 3–11; Peuna 2006, 64–67).

Kartta Espanjan itsehallintoalueista. Kuva: BjørN, <http://commons.wikimedia.org>

Katalonialaisen nationalismin katsotaan saaneen alkunsa 1800-luvulla ja politisoituneen *Renaixençan* eli Romantiikan ajan inspiroiman kulttuurisen nousukauden myötä vuosisadan loppupuolella. Katalaani nousi samaan aikaan alueen kulttuurin keskeiseksi elementiksi, ja samalla se alkoi symboloida poliittista katalaanimielisyyttä eli katalanismia, jota on pidetty erityisesti kulttuurisena sekä etnonationalistisena liikkeenä (Woolard 1989, 1, 13; Hargreaves & Garcia Ferrando 1997, 70). Espanjassa vuosina 1923–30 hallinneen José Antonio Primo de Riveran ja Francon diktatuurien aikana Katalonian symbolien käyttö julkisesti oli pääosin kiellettyä. Näin alueen lippu, *senyera*, sekä katalaenin kielen puhuminen joutuivat pannaan, ja samoin kävi monille katalaanijärjestöille. Sortotoimien seurauksena Katalonian symboleista tuli entistäkin selkeämmin katalaaneja yhdistäviä seikkoja. Francon diktatuuri korosti Espanjan yhtenäisyyttä, ja koska alueelliset erot pyrittiin minimoimaan, ei Katalonian varsin vahvana säilyneelle kansallistunteelle juurikaan jäänyt purkautumiskanavia. Kulttuurielämä, urheilu ja etenkin jalkapallo muodostui tärkeäksi väyläksi kansallistunteen esiintuomiselle, vaikka urheilujärjestötkin oli valjastettu maan yhtenäisyyden vahvistamiseen. F.C. Barcelonan kotistadionilla Camp Noulla pelattujen jalkapallo-otteluiden voidaan katsoa olevan yksi katalanismin keskeisimpiä symboleita. Ne olivat myös diktatuurin loppuvuosina ensimmäisiä tilaisuuksia, joissa julkisesti käytettiin katalaania ja Katalonian lippua (Balcells 1996, esim. 83–86, 126–127; Ball 2002; Botella 1995, 9; Hargreaves 2000, 9).

Katalonialaisuuden tai espanjalaisuuden, kuten muidenkaan kansalaisuuksien, määrittelyminen ei ole yksinkertaista. Kataloniassa asuu suuri joukko espanjaa äidinkielenään puhuvia ihmisiä osittain sen seurauksena, että vuosina 1950–1975 alueelle muutti lähes 1,4 miljoonaa työläistä muualta Espanjasta, jolloin ainoastaan espanjaa puhuvien asukkaiden määrä Kataloniassa kasvoi suuremmaksi kuin koskaan aiemmin. Espanjan vuoden 1978 perustuslain mukaan katalonialaisia ovat kuitenkin kaikki alueella virallisesti asuvat espanjalaiset. Katalonialaisuus on siis pyritty irrottamaan muista määritteistä (Woolard 1989, 30–32, 58).

Kansanomainen määritelmä katalonialaisuudelle kattaa neljä kriteeriä: synnyinpaikan, syntyperän, tunteen sekä kielen. Näistä merkittävimpanä pidetään kielen osaamista, joten termiä katalaani käytetäänkin usein vain katalaania puhuvista ihmisistä, kun taas alueen muita asukkaita kutsutaan tavallisesti vain espanjankielisiksi. Verisidettä tai rotua ei juuri käytetä katalonialaisuuden määreenä, toisin kuin Baskimaalla. Ainakin periaatteessa kielen omaksumalla myös muualta kotoisin oleva espanjankielinen voi tulla hyväksyttävästi katalaaniksi, sillä eräitä siihen liitetyistä ominaisuuksista ovat työteliäisyys ja yritteliäisyys. Tilanteesta riippuen ihmiset voivat identifioida itsensä joko espanjalaiseksi tai katalonialaiseksi, jos heillä on perhetaustaa molemmilta alueilta. Suurin osa Katalonian väestöstä, niin alueella syntyneet kuin sinne muuttaneet, on käytännössä kaksikielisiä (Woolard 1989, 30–32, 35–43, 59; Balcells 1996 132, 152–154).

Kielen lisäksi katalaanit katsovat erottuvansa espanjalaisista myös oman kansanluonteensa ansiosta. Katalaanit pitävät itseään rationaalisina ja pitkäjänteisinä työntekijöinä, jotka eivät espanjalaisen tapaan sorru ylettömään tunteiluun, laiskuuteen sekä muiden – kuten katalaanien – hyväksi käyttäminen. Espanjalaiset puolestaan näkevät katalaanit usein pitkästyttävänä, pikkutarkkoina ja mielikuvituksettomina materialisteina (Hargreaves 2000, 23–24).

Espanjalaisen nationalismin ja espanjalaisuuden tarkasteleminen on katalonialaisuutta haasteellisempää. Valtaosalla espanjalaisista on kaksoisidentiteetti, johon kansalaisuuden lisäksi kuuluu myös alueellinen identifioituminen, joka on joskus kansallisuutta voimakkaampaa tai jopa selittää sen kokonaan. Muun muassa Kataloniassa alueidentifioituminen

on esimerkiksi Madridiin verrattuna voimakkaampaa (Garcia Ferrando ym. 1994, 14–21; Barrera González 1985, 315–321). Sekä omaan alueeseen että Espanjaan identifioituminen on maassa kuitenkin selvästi yleisintä, vaikka se vaihteleeekin alueittain ja vähemmistönationalismeista riippumatta. Vahvojen paikallisidentiteettien taustalla on osaltaan se, että heikon keskusvallan vuoksi kansallinen nationalismi ei alun alkaenkaan saanut kunnolla jalansijaa 1800-luvun Espanjassa, mikä jätti tilaa alueellisten nationalismien kehittymiselle. Myös 1990-luvulla väestön valtaosan kansallisen identifioitumisen katsotaan olleen heikkoa. Yhtenä syynä paikallisten identiteettien ja kielten säilymiseen vahvana oli maan eurooppalaisittain korkea lukutaidottomuus 1900-luvulle asti (Balfour & Quiroga 2007, 3–9, 24).

Vuoden 1978 perustuslain mukaan Espanja on kansallisuuksista ja alueista koostuva valtio, *nation of nationalities and regions* (Balfour ja Quiroga 2007, 17). Kansallisuuksia ei siis laissa ole erikseen määritelty. Liittovaltion kansallista identiteettiä rasittaa Francon diktatuurin perintö, sillä diktatuurin aikana vallalla oli keskusjohtoinen ja autoritäärinen, kansan yhtä yhteistä identiteettiä painottava nationalismi. Sen lähtökohta oli Espanja, jota pidettiin elävänä organismina ja luonnollisena kokonaisuutena. Kansan ja valtion yhtenäisyys olikin Francon hallinnon peruseriaate, jolla oli espanjalaista kansallisidentiteettiä murentava vaikutus. Francon ajan on katsottu myös turmelleen maan kansalliset symbolit ja vesittäneen kansallisuutta koskeneen debatin. Positiivista ja eksoottista kuvaa maasta yritettiin luoda turismisloganilla ”Espanja on erilainen”. Diktatuurihallinnon taka-ajatuksena oli muistuttaa, ettei ”todellisen Espanjan” tarvinnut olla samanlainen kuin demokraattisen Länsi-Euroopan, jossa monipuoluejärjestelmä oli vallalla. Kampanja kääntyi itseään vastaan, ja se sai kritiikkiä ”andalusialaistetusta”, takapajuisesta, härkätaistelujen ja flamencon täyttämästä kuvasta, joka maasta välittyi (Balfour & Quiroga 2007, 1–2, 17, 37–40, 50–51; Flynn 2001, 706).

Demokratian alkuvuosina kansan käsite miellettiin Espanjassa ainakin osittain yhä diktatuuriin liittyväksi, ja sillä oli häpeällinen leima. Julkisuudessa termejä Espanja ja Espanjan valtio käytettiin harvoin ja niiden sijaan käytettiin usein kiertoilmaisuja, kuten ”tämä maa” (Balfour & Quiroga 2007, 17). Etäännyminen diktatuurin ajasta vei poliittisesti 1980-luvun alkuun asti, mutta henkisesti vielä kauemmin. Mielenkiinto kansallisiin symboleihin sekä nationalismiin alkoi viritä uudelleen juuri 1980-luvulla (Flynn 2001, 703, 708, 711). Barcelonan olympialaiset osuivat siis vuonna 1992 tilanteeseen, jolloin mahdollisesti ensimmäistä kertaa demokratian aikana espanjalaisuus saattoi nousta esiin ilman painolastia menneisyydestä, sillä 1976–1990 kansallinen identifioituminen ja Espanjaan että myös Kataloniaan olivat nousussa. Kataloniassa kansallistunne oli vahva erityisesti samoihin aikoihin olympiaisännyden myöntämisen kanssa. Seuraavalla vuosikymmenellä Kataloniassa alkoi Espanjaan identifioituminen jälleen lisääntyä (Hargreaves 2000, 32).

Sanomalehdet, imagotavoitteet ja politiikka

Demokratian aikana Espanjan politiikassa on ollut vallalla neljä Katalonian ja Espanjan poliittisia suhteita käsitellyttä diskurssia, kaksi espanjalais- ja kaksi katalonialaismielistä. Espanjan yhtenäisyyttä kannattaviin kuuluvat niin itsehallintoalueisiin jyrkän kielteisesti kuin maltillisesti suhtautuvat diskurssit. Näiden lisäksi on olemassa maltillinen ja radikaali katalanismidiskurssi, joista ensimmäinen on rauhanomaista rinnakkaiseloja Espanjan kanssa kannattava ja jälkimmäinen jopa itsenäistymisen kannalla. *El País* edustaa maltillista espanjalaismielisyttä, ja koska sitä on julkaistu vasta vuodesta 1976, lehdellä ei ole painolastia diktatuurin ajan poliittisista linjauksista. Se suhtautuu positiivisesti katalaanimyönte-

seen kielipolitiikkaan ja kannattaa pluralistista Espanjaa, jossa itsehallintoalueiden ominaispiirteet saavat olla esillä. *La Vanguardia* on ilmestynyt vuodesta 1881, ja se kannattaa espanjankielisenä lehtenä puolestaan maltillista katalaanimielisyyttä. Espanjan yhtenäisyyttä selvästi *El País* ponnekkammin painottaviin lehtiin kuuluu esimerkiksi Madridissa ilmestyvä *ABC*, joka esimerkiksi suhtautui Barcelonan olympialaisten katalanisointiin hyvin kielteisesti. Toiseen ääripäähän puolestaan asettuvat esimerkiksi katalaaninkielinen *Avui* sekä espanjankielinen *El Periodico de Catalunya*, jotka kannattavat Katalonian itsehallinnon laajentamista sekä katalaanimyönteistä kielipolitiikkaa (O'Donnell 1999a 1; O'Donnell 1999b 40; O'Donnell 1999c 386–387; O'Donnell 1999d 395; O'Donnell 1999e 561; Solís 2003, 8–15).

Barcelonalle myönnettiin olympialaiset vuonna 1986, ja vuonna 1982 järjestettyjen jalkapallon maailman mestaruuskilpailujen sekä vuoden 1992 Sevillan maailmannäyttelyn ohella ne olivat yksi ensimmäisistä demokratian ajan suurista ja kansainvälisistä tapahtumista, joita Espanjassa järjestettiin. Suuren ja laajaa näkyvyyttä saavan urheilutapahtuman järjestäminen oli Espanjalle ja Katalonialle tilaisuus tuoda esiin uusi, moderni kuva itsestään sekä päästä eroon Francon aikaisista, yksipuolisista, flamencoon sekä härkätaisteluihin liitetystä julkisuuskuvasta. Espanjan hallitukselle olympialaiset olivat ensisijaisesti arvovaltakysymys, sillä se halusi näyttää maailmalle, että maa on modernisoitunut ja kypsä demokratia. Näiden imagotavoitteiden lisäksi sekä Espanjalla että Kataloniassa oli myös omia poliittisia pyrkimyksiä olympialaisiin liittyen. Tapahtuman suurena rahoittajana valtio ei halunnut tapahtuman leimautuvan ainoastaan katalonialaiseksi. Samalla se olisi tehnyt suuren myönnötyksen olympialaisten katalanisointia ajaneille ryhmille, jotka halusivat korostaa Katalonian asemaa ja kulttuurillisia erityispiirteitä Espanjassa. Kataloniassa olympialaiset nähtiin lisäksi tilaisuutena kohentaa välejä valtion kanssa ja parantaa alueen arvostusta sekä mahdollisesti lisätä myös poliittista autonomiaa. Barcelonan kaupungin tavoitteena taas oli uudistaa infrastruktuuria ja vahvistaa kaupungin modernia ja historiallista imagoa kisaisännyyden avulla. Espanjaa, Kataloniaa, Barcelonaa sekä Eurooppaa yhteen nivomaan luotiin vielä olympialaisten välimerellisyyttä korostanut teema, jota niin ikään pyrittiin tuomaan esiin olympiaseremonioissa (Hargreaves 2000, 60–64; de Moragas ym. 1995, 5–6).

Olympialaisten alla kiistan aiheena oli muun muassa se, onko katalaanilla ja senyeralla virallinen asema tapahtumassa. Lisäksi kiisteltiin siitä, paljonko Katalonian kulttuuria aiotaan esitellä olympiaseremonioissa ja etenkin avajaisissa Espanjan kulttuuriin verrattuna. Olympialaisten järjestelykomitea COOB oli selvillä siitä, että liiallinen Katalonian tai Espanjan kulttuurin esilläolo eli katalanisointi tai espanjalaistaminen olisi riski tapahtuman onnistumiselle, ja lopputuloksena olikin kompromissi. Katalaani sai virallisen kielen aseman yhdessä espanjan, ranskan ja englannin kanssa olympialaisissa, ja seremonioissa esille pääsivät niin katalonialaisen kuin espanjalaisen kulttuurin ominaispiirteet (Hargreaves 2000, 64–65).

Urheat robotit ja urheilujournalismi

Espanja menestyi Barcelonassa ennennäkemättömän hyvin ja se saavutti mitaleita ja piste-sijoja myös lajeissa, joilla ei ollut maassa pitkiä perinteitä (Taulu 1). Lajivalikoiman monipuolistumisen taustalla olivat demokratian aikana tapahtuneet muutokset maan urheilujärjestelmässä ja olympiaisännyyden myöntämisen seurauksena luotu ADO-järjestelmä [4]. Ne vauhdittivat 1980-luvulla uusien lajien aseman vakiintumista. Lisäksi orastava kansainvälinen menestys vauhditti kehitystä ja toi lajeille uusia harrastajia. Muun muassa tennispelaaja Arantxa Sánchez Vicario toi onnistumisillaan lajilleen näkyvyyttä ja lisää pelaa-

ja. Nouseviin lajeihin lukeutuivat tenniksen lisäksi olympialajeista [5] esimerkiksi yleisurheilu, uinti ja pyöräily. Myös koripallo sai yhä enemmän jalansijaa, vaikka sitä oli maassa harrastettu jo Francon aikana, ei tosin yhtä laajasti kuin jalkapalloa (González Aja & Stumm 2000, 130, 134).

Taulu 1. Espanjan mitalit Barcelonan olympialaisissa 1992. Lähde: Kansainvälisen olympiakomitean kotisivut.

Sijoitus	Laji	Nimi / nimet	Koti- / synnyinpaikka
1.	Yleisurheilu, 1500 m	Fermin Cacho	Soria, Kastilia ja León
1.	Yleisurheilu, 20 km kävely	Daniel Plaza	Barcelona, Katalonia
1.	Judo, naiset 52 kg	Almudena Muñoz	Valencia, Valencia
1.	Judo, naiset 56 kg	Miriam Blasco	Valladolid, Kastilia ja León
1.	Purjehdus, Finnjolla	José María van der Ploeg	Barcelona, Katalonia
1.	Pyöräily, 1 km	José Moreno	Amsterdam, Alankomaat/ Chiclana de Frontera, Andalusia
1.	Jalkapallo, miehet		
1.	Uinti, 200 m selkä	Martin López Zubero	Jacksonville, Florida
1.	Jousiammunta, miesten joukkuekilpailu	Antonio Vázquez, Alfonso Menendez, Juan Holgado	Levinco, Asturias; Avilés, Asturias; Dierdorf, Saksa
1.	Maahockey, naiset		
1.	Purjehdus, Flying Dutchman miesten joukkuekilp.	Luis Doreste, Domingo José Marique	Las Palmas, Kanariansaaret Las Palmas, Kanariansaaret
1.	Purjehdus, 470 miesten joukkuekilpailu	Jordi Calafat, Francisco Sánchez	Palma de Mallorca, Baleaarit Alicante, Alicante
1.	Purjehdus, 470 naisten joukkuekilpailu	Theresa Zabell, Patricia Guerra	Ipswich, GB/ Malaga, Andalusia; Las Palmas, Kanariansaaret
2.	Yleisurheilu, 10-ottelu	Antonio Peñalver	Alhama de Murcia, Murcia
2.	Nyrkkeily, höyhensarja	Faustino Reyes	Marchena, Andalusia
2.	Rytminen voimistelu	Carolina Pascual	Orihuela, Alicante
2.	Purjehdus, E-jolla	Natalia Via Dufresne	Barcelona, Katalonia
2.	Tennis, miesten kaksinpeli	Jordi Arrese	Barcelona, Katalonia
2.	Tennis, naisten nelinpeli	Arantxa Sánchez Vicario, Conchita Martínez	Barcelona, Katalonia Monzon, Aragonia
2.	Vesipallo, miehet		
3.	Yleisurheilu, seiväshyppy	Javier García	Barcelona, Katalonia
3.	Tennis, naisten kaksinpeli	Arantxa Sánchez Vicario	Barcelona, Katalonia

Koska aineistoni koostuu pitkälti molempien lehtien urheilusivuista, niitä tarkasteltaessa on otettava huomioon urheilujournalismin erityispiirteitä. Yksi esimerkiksi on kerronnallisuuden korostuminen: ”Ensin on voitto, sitten kertomus voitosta” (Virtapohja 1998, 40).

Urheilusankareita ei olisi ilman kerrontaa ja urheilujournalismia, sillä juuri tarinat uroteoista luovat sankaruutta. Urheilusankaruuden synty edellyttää siis urheilumenestyksen välittämistä kotikatsomoon. Sankari symboloi lisäksi yhteisöään ja tukee sen yhteenkuuluvuutta. Urheilusankareita pidetäänkin usein myyttisinä hahmoina ja kansan yhteisenä omaisuutena. Samalla heidät nähdään nuhteettomina valioyksilöinä, joihin koko kansan parhaat ominaisuudet kiteytyvät (Virtapohja 1998, 17–19, 30, 40, 49).

Kansalliset urheilusankarit ja maajoukkueet ovat lippuineen sekä muine kansallisine symboleineen oivia rakennuspalikoita kansalliselle identiteetille, etenkin olympialaisissa ja muissa kansainvälisissä kilpailuissa. Median avulla menestyksekkäät urheilijat yhdistävät urheilun seuraajien yhteisöä. ”Me vastaan muut” -asetelma ja oma identiteetti vahvistuvat oman suosikin valitsemisella, koska erojen luominen liittyy kiinteästi kansallisen identiteetin luomiseen ja nationalismille on tyypillistä oman kansan määrittäminen suhteessa toisiin kansakuntiin. Myös alueellisten tai paikallisten identiteettien merkitys on korostunut globalisoitumisen seurauksena. Tällöin omia symboleja ja myyttejä pidetään entistä tärkeämpinä ja penkkiurheilun nurkkapatrioottisuus korostuu. Yhteiskunnallinen tilanne voi myös olla vaikuttava tekijä urheilusankaruuden syntymiselle, vaikka urheilu onkin näennäisen epäpoliittinen elämänalue. Siinä saavutetut onnistumiset voivat kuitenkin purkaa yhteiskunnallisia jännitteitä. Tämänkaltaista euforiaa olikin nähtävissä Barcelonan menestyksen seurauksena, kun tapahtuman järjestelyjen onnistumisen ja urheilumenestyksen historiallisuutta ja rajantekoa diktatuurin aikaan ja demokratiaan siirtymiseen korostettiin toistuvasti (Burton 2004, 311–313, 317–318; Kokkonen 2008, 166; Virtapohja 1998 17–23, 28–30, 44, 58–60, 96, 227, 231).

Urheilussa on läsnä myös draaman elementtejä, kuten vahva näyttämisen halu, jännitteet eri toimijoiden välillä, samoin kuin monet yllättävät käänneet ja arvaamattomuus. Urheilulle tyypillisissä voitto tai tappio -asetelmissa journalistinen draama toimii hyvin. Draamaa luovat myös rituaalit kuten palkintojenjaot, kunniakierrokset ja dopingtestit urheilussa. Myös päivittäisessä tiedonvälityksessä ja sen seuraamisessa on nähtävissä rituaalien piirteitä, kuten lehdistön vuosittain toistuvien urheilun sarjakierrosten seuraaminen. Olympialaisiin sisältyvät myös omat, mytologiaan pohjautuvat rituaalinsa ja maailmanlaajuisena mediatapahtumana siitä on tullut koko maailmaa yhdistävä superrituaali (Virtapohja 1998, 25–28, 54–56, 88, 92).

Urheilujournalismin voidaan katsoa olevan näkökulmaltaan usein korostuneen maskuliinista, kilpailuhenkistä ja nationalistista (Virtapohja 1998, 63). Urheilun viihteellisyys sekä katsojaystäväällisyys ovat kaupallistumisen myötä kuitenkin nousseet yhä enemmän tämän asetelman rinnalle. Viihteellisyys näkyy myös urheilujournalismissa käytettävässä kielessä, jonka ominaispiirteitä ovat esimerkiksi tunteikkuus, superlatiivit ja faktainformaation korostuminen muun muassa kun aiheena ovat urheilijoiden harjoittelumäärät. Voiton ja häviön symbolinen merkitys korostuu puolestaan niitä kuvaavien lukuisten ilmausten avulla. Myös monenlaiset sodankäyntivertaukset kuuluvat urheilujournalismiin samoin kuin me-henkeä luova kielenkäyttö (Burton 2004, 311–313; Virtapohja 1998 63–66, 79, 90).

*El País*n ja *La Vanguardian* urheilijoita käsitelleistä jutuissa korostui monia edellä mainituista urheilujournalismin piirteistä. Lehtien urheilukirjoittelua tarkasteltaessa esiin nousi neljä diskurssia, joista kaksi ensimmäistä eivät suoranaisesti rakentaneet espanjalaista tai katalonialaista identiteettiä. Ensimmäisen niistä olen nimennyt olympiadiskurssiksi, johon samoin kuin muihinkin tässä luvussa käsittelemiini liittyy urheilujournalismin tuttu, värikäs kielenkäyttö. Lisäksi olympiadiskurssille ominaista oli espanjalaisten urheilijoiden voimakas ylistäminen. Ennen Barcelonan olympialaisten alkua ja kilpailujen jo alettua sekä *La Vanguardia* että *El País* kirjoittivat innokkaasti siitä, miten hyviä espanjalaisurheilijat

olivat ja kuinka hyvin he olivat valmistautuneet kilpailuihin. Lisäpontimena oli todennäköisesti se, että ADO-valmennusjärjestelmän ansiosta urheilijoilla oli ollut selvästi aiempaa paremmat puitteet harjoittelulle sekä olympialaisiin valmistavalle kansainväliselle kilpailuohjelmalle, ja heiltä varmasti siksi myös odotettiin enemmän menestystä kuin aikaisemmin. Edessä olivat kotikisat ja kumpikin lehti vertaili aiempien kisaisäntien mitalisaldon kasvua ja vastaavan kehityksen toteutumismahdollisuuksia Espanjassa. Molemmat lehdet viljelivät kernaasti ylistäviä sanoja eri lajien urheilijoista ja asettivat vuorotellen eri harteille suurimman mitalitoivon ja varmimman menestyjän viittoja.

Espanjan uintijoukkue oli yksi menestyspekulaatioiden kohteista. *El País* nimesi selkäuimari Martín López Zuberon ”maksimaaliseksi mitalitoivoksi Espanjalle”, koska hän oli ”väsymätön” ja hänellä oli ”suunnaton fyysinen kapasiteetti”. *La Vanguardian* mukaan hän oli kehittynyt lakkaamatta ja oli joukkueen luotettavin olympiavoittajaehdokas [6]. Myös esimerkiksi tenniksen kaksin- ja nelinpeliin osallistuneilta Arantxa Sánchez Vicariolta ja Conchita Martínezilta odotettiin paljon. *El País* kirjoitti, että naiset olivat ”espanjalaisen tenniksen varmin korttitemppu mitalin saamiseksi [7]. Yleisurheilijoista yksi eniten huomiota molemmissa lehdissä saanut oli 1500 metrin juoksija Fermin Cacho. *La Vanguardian* katsoi, että hän oli harvinaisen rohkea eikä pelännyt mitään. ”Hänellä on nuoruuden voima ja uskomaton urheus” [8]. Kotikisoihin tehtyjen panostusten vuoksi odotukset olivat korkealla molemmissa lehdissä. *El Paísin* mukaan aiempiin olympialaisiin verrattuna tulossa saattoivat olla ”espanjalaismitalien orgiat”, ja ”Nyt alle kymmenen oleva [mitali]luku olisi katastrofi” [9].

Lehdet katsoivat urheilijuutta myös fyysisen suorituskyvyn ja ruumiillisuuden kautta käyttämällä termejä, joissa urheilijoita verrattiin esimerkiksi koneisiin tai tuotteisiin. Tästä käsittelytavasta käytän nimeä robottidiskurssi. Siinä niin *El País* kuin *La Vanguardia* käyttivät termejä, joissa urheilijoita verrattiin esimerkiksi koneisiin tai tuotteisiin. Konevertaus-ten voi ajatella olevan modernin, teollistuneen ajan kilpaurheilulle luonteva tapa hahmottaa urheilijoiden fyysisyyttä ja kuntoa, jonka saavuttaminen on vaatinut satojen ja taas satojen harjoituskertojen konemaista toistoa ja tarkkuutta. Vaikka Kataloniassa on muuhun Espanjaan verrattuna pidempi teollinen historia, ei *La Vanguardia* kuitenkaan käyttänyt koneilmauksia merkittävästi *El Paísia* enempää, vaikka niin voisi olettaa. Samaan diskurssiin sisältyivät myös urheilujournalismissa usein toistuvat sotatermit ja viittaukset taistelemisesta, johon nationalismiin yhdistettyä urheilua on usein verrattu. Vaikutelmaa hyvästä suorituskyvystä ja taisteluvalmiudesta korostettiin kummassakin lehdessä faktuaaliamalla urheilijoiden valtavia harjoitusmääriä numerotietojen avulla.

Esimerkiksi urheilijoiden käsittelemisestä teollisen ajan vertauksilla käy *La Vanguardian* juttu, jossa *La Vanguardia* kertoi, että barcelonalaisyyntyisellä kävelijä Valentí Massanalla oli puhdas tekniikka ja että hän oli valmentajansa luoman ”kävelijätehtaan paras tuote”. Espanjan yleisurheilumestaruuskilpailuiden yhteydessä *El País* taas kertoi, että Fermin Cacho oli erinomaisessa kunnossa 1500 metrin kilpailussa ja harjoittelun tuloksena ”Sai elimistönsä dieselin käyntiin [---]” [10]. Ratapyöräilijä José Manuel Morenon kilpailusuoritusta lehti taas kuvasi seuraavasti: ”Mies muuttuu robotiksi. [---] Robotti muuttuu ammuksiksi. [---] Pyöräilijä ei vielä näe, hän liikkuu robottimaisesti, ilman verta, katse tyhjänä”. Koneiden lisäksi urheilijoiden voimakkuus ja kovakuntoisuus rinnastettiin myös eläimiin. Esimerkiksi Martín López Zubero sai *El Paísin* sivuilla uuden olomuodon. Lehden mukaan hänellä oli kaksi persoonallisuutta, altaan ulkopuolella ujo nuorukainen ja ”vedessä häikäilemätön eläin” [11]. Rohkeuteen ja taisteluvalmiuteen sekä muuhun kamppailemiseen ja sotimiseen liittyvää sanastoa aineistossa vilisi niin ikään paljon. Esimerkiksi *La Vanguardia* kertoi purjehdusjoukkueeseen kuuluneen mitalitoivo José Maria van der Ploegin tietä-

neen, että hän ”tulee aiheuttamaan vahinkoa” [12]. *La Vanguardian* mukaan Espanjan jalkapallojoukkueen avausottelu Kolumbiaa vastaan taas: ”vaikutti enemmän sissisodalta kuin salonkikelpoiselta peliltä” [13].

Urheilijoiden harjoittelumäärien luetteleminen toistuvasti oli omiaan pönkittämään perinteisen urheilusankarimyytin pönkittämiseen. Molemmat lehdet rakensivat lähes kaikista maajoukkueen mitalitoivoista kuvaa ututterina puurtajina, jotka elivät askeettisesti, hokutuksista kieltäytyen ja tuntikausia päivässä harjoitellen. Esimerkiksi *El País* kertoo Yhdysvalloissa valmentautuneen katalaaniuimari Sergi Lópezin pyrkineen askel askeleelta eroon amerikkalaisesta elämäntavasta. Saman lehden sivuilla barcelonalaiskävelijä Valentí Massanan todettiin halunneen valmistautua kilpailuun ”ylellisen ja viehättävän” olympiakylän ulkopuolella. Myös kävelijöiden valmentautumisleiri kuvattiin äärimmäisen askeettiseksi: ”[---] he luopuvat kaikesta ja mahdollisesti häviävät”. Edes päivärahoja ei ollut tarpeeksi: ”Kävelijät sietävät vielä enemmän vääryksiä, kuin muut urheilijat. Päivärahoja on vain kymmeneksi päiväksi, vaikka [leiri]päiviä on neljäkymmentä. Ei ole rahaa enempään.” [14] Kuva askeettisuudesta ja uhrautuvuudesta korostui myös urheilijan koti- ja harjoitteluolosuhteiden kuvaamisella. Esimerkiksi Fermin Cacho oli valmistautunut olympialaisiin harjoittelemalla metsäpoluilla seitsemän vuoden ajan, eikä hän halunnut muuttaa Madridin tai Barcelonan uusiin harjoittelukeskuksiin. Sergi López taas harjoitteli päivittäin kuuden tai seitsemän tunnin ajan, ja José Manuel Moreno polki vuodessa 20 000 kilometriä [15].

Aragonialaiset ja amerikkalaiset

Käsitlemistäni lehdistä löytyi myös kaksi kansallisiin identiteetteihin liittynyttä diskursia. Näistä toinen oli espanjalaisuusdiskurssi, johon yhdistyivät urheilijoiden kotipaikkojen esille tuominen ja maan yhtenäisyyttä rakentaneet seikat. Näihin kuuluivat Espanjan käänteinen urheilusankarimyytti, eli aiempi heikko menestys, ja Barcelonassa saavutetun mitalisaaliin tuoma euforia sekä sen seurauksena käsitys uuden, normaalin ja modernin Espanjan synnystä. Menestyksen taustalla katsottiin olevan uudenlaiset espanjalaisurheilijat, joiden vahvuus oli merkki maassa tapahtuneista muutoksista. Espanjan yhtenäisyyttä korosti myös maan kruununprinssi Felipen rooli maajoukkueen jäsenenä sekä muun kuningasperheen aktiivinen ja näkyvä rooli urheilijoiden kannustajina.

Urheilijoiden rooli oman maansa edustajina oli selvästi esillä molemmissa lehdissä. Kumpikin niistä mainitsi urheilijoista kirjoittaessaan varsin usein näiden synnyin- tai asuinpaikat, mutta *La Vanguardia* oli kotipaikan kirjaamisessa *El Paísia* aktiivisempi ja toisti urheilijan kotipaikan useammin etenkin, jos urheilija oli katalonialainen, kuten paikallislehdeltä on toki odotettavissakin. Usein kotikaupungin tai -seudun nimi toimi molemmissa lehdissä espanjalaisen synonyymina ja kotiseudun nimellä viitattiin usein urheilijaan, esimerkiksi tenniksenpelaaja Conchita Martíneziin: ”Nathalia Zvereva (IVY), [sijalla] 30. maailmassa, voitti aragonialaisen 6–3, 5–7 ja 6–4.” Monet espanjan purjehdusmaajoukkueen jäsenistä olivat kotoisin Barcelonasta tai Kataloniasta ja myös *El País* viittasi usein etenkin Natalia Via Dufresneen barcelonalaisena [16]. Etenkin Fermin Cachon ja Antonio Peñalverin yhteydessä molemmat lehdet toivat toistuvasti esiin sen, että miehet olivat kotoisin maalta eivätkä halunneet asua kaupungissa, edes hienoissa harjoittelukeskuksissa. *La Vanguardian* mukaan kyseessä olikin ”maalaisyleisurheilun voitto” [17]. Merkillepantavaa on se, ettei yksikään urheilijoista identifioitunut lehdissä ainoastaan espanjalaiseksi, vaan kotiseutu ja sitä kautta myös paikallisidentiteetti tuotiin esille toistuvasti molemmissa lehdissä.

Espanjalaisuusdiskurssissa myös muualla kuin maan rajojen sisällä syntyneet urheilijat haluttiin kummassakin lehdessä tehdä maajoukkueen täysivaltaisiksi jäseniksi tuomalla esiin heidän siteensä maahan. Molemmissa lehdissä näiden urheilijoiden asumistiedot toistettiin erityisen usein ja siteet Espanjaan tuotiin lähes joka kerta uudestaan ja uudestaan esiin. Urheilusankarit oli selvästi saatava liitettyä yhteisöön, jota he edustivat ja symboloivat. Esimerkiksi *La Vanguardiassa* kerrottiin Iso-Britanniassa syntyneen purjehtijan Teresa Zabellin asuneen pienestä pitäen Fuengirolassa, ja Amsterdamissa syntynyttä pyöräilijää José Manuel Morenoa nimitettiin Cádizlaiseksi, koska ”hänen perheensä ja alkuperäiset juurensa ovat Chiclanasta. Hänen aksenttinsa paljastaa sen välittömästi ja hänen tapansa samoin” [18].

Lehdet pyrkivät siis yleensä sijoittamaan urheilijat jonnekin Espanjan kartalla, mutta López Zuberon määrittelemisen ylipäätään espanjalaiseksi onnistui toden teolla vasta miehen voitettua olympiakultaa. Uimari oli ongelmallinen tapaus, koska hän ei asunut vakituisesti Espanjassa vaan eli ja harjoitteli Floridassa, jossa oli myös syntynyt. López Zuberolla oli kuitenkin kaksoiskansalaisuus, ja hän sekä hänen kilpauimarisaruksensa olivat aina edustaneet ainoastaan Espanjaa. *El País* mainitsi miehen olevan ”syntynyt ja kasvanut Yhdysvalloissa, mutta rakastunut Espanjaan.” Hän myös ”nöyryytti vastustajiaan” kilpailuissa Espanjan värejä toistavassa uimalakissa. Samassa, ennen olympialaisia ilmestyneessä jutussa, ihmeteltiin toisaalta, miksi López Zuberolla haluaa edustaa Espanjaa, sillä ”hänessä on espanjalaista vain passi ja isänsä sukunimet” [19]. *La Vanguardia* mainitsi, että maan uintipiirit ovat karsastaneet häntä puutteellisen espanjan kielen taidon vuoksi. Kilpailun jälkeen lehti kuitenkin tulkitsi, että Katalonian ja Espanjan lippujen sekoittuminen palkintojenjaossa keskenään oli tuen osoitus López Zuberolle, joka oli katalonialaisen uimaseuran jäsen.

Yleisöä menestys ei vakuuttanut aivan kokonaan, sillä esimerkiksi *El Paísin* yleisö-osastossa López Zuberon katsottiin olevan ”tarmokas nuori, joka on syntynyt, kasvanut ja opiskellut asuinmaassaan Yhdysvalloissa, hädin tuskin mongertaa meidän kieltämme ja jonka ainoa side espanjalaisuuteen on ollut hänen espanjalaisen isänsä into.” *El País* toi esiin myös sen, että koska uimarin isä oli kotoisin Aragoniasta, López Zuberollakin oli ”aragonialaista sitkeyttä” ja ”aragonialaista verta” [20]. Espanjalaisen verisiteen osoittamisella uimari pyritään selvästi sitomaan kiinteästi osaksi toista kotimaataan ja perustelevaan oikeus nauttia hänen menestyksestään samalla tavoin kuin muidenkin espanjalaisurheilijoiden kohdalla

Kumpikaan lehdistä ei käsittelemieni juttujen perusteella rakentanut espanjalaisuutta urheilusivuillaan erityisen näkyvästi. Koska maan aiempi olympia- ja arvokisamenestys ei ole ollut suurta, yhteiseen, glorifioituun urheilumenneisyyteen vetoaminen ei muutamia yksittäisiä urheilusankareita lukuun ottamatta ollut mahdollista. Yhdistäväksi tekijäksi nousivat ennemminkin menneet epäonnistumiset. Espanjan heikko kansainvälinen urheilumennestys niin olympialaisissa kuin muissakin kilpailuissa etenkin diktatuurin aikana ei ole synnyttänyt myyttejä urheilusankareista vaan kuvan espanjalaisista urheilijoista antisankareina, jotka eivät menesty juuri missään, eivätkä ainakaan kansainvälisesti merkittävässä lajeissa, vaan korkeintaan esimerkiksi rullaluistinhockeyssa (roller hockey) ja savikiekkoammunnassa (González Aja 1998, 107; Krüger 1999a, 22).

La Vanguardia esitteli Barcelonassa kilpailevat purjehtijat huomauttaen samalla, että laji oli ollut se, johon mitalien toivossa on voitu aiemminkin luottaa. Vaikka lehti muuten kirjoitti monessa jutussa Espanjan poikkeuksellisen suuresta menestyspotentiaalista, se jätti purjehdukselle tehtävän ”pelastaa mitalitaulukko”. Asetelma oli varsin lähellä tilannetta, jossa urheilusankarit voidaan asettaa kansan tai kansakunnan pelastajan rooliin [21] (Virta-

pohja 1998, 22). Menneisyyden negatiiviset kokemukset nousivat esiin myös *La Vanguardian* kolumnissa, jossa pohdittiin sitä, miksi Espanjassa ”ei ole pulaa niistä, jotka haluavat vesittää kollektiivisen euforian. Sekään ei ole mitään uutta. [---] Miksemme vaali voittajia, jotka joutuvat pyytelemään anteeksi menestystään?”[22] Menneisiin pettymyksiin ja menestymättömyyteen liittyvä surkuttelu toistui molemmissa lehdissä kisoja edeltävästä ajasta loppuyhteenvetoihin saakka ja muistutti kansallisista traumoista. Myös uintimaajoukkueen menestyksestä kerrottaessa *El País* muistutti, että menneinä vuosikymmeninä espanjalaiset olivat kansainvälisissä kilpailuissa lähinnä naurunaihe [23].

Vaikka Espanjan jalkapallohistoria tuntee monia, karvaita kansainvälisiä tappioita juuri jalkapallosta löytyy myös yksi harvoista menneisyyden onnistumisista, jonka varaan kansallista yhtenäisyyttä on saatettu rakentaa: Espanja ylsi Antwerpenin olympialaisissa 1920 jalkapallossa hopealle [24]. Molemmat lehdet muistelivat tapausta ja *La Vanguardia* vertasikin Barcelonaan valittua ja Antwerpenissa menestynyttä, legendaarisena pidettyä joukkuetta toisiinsa. Koska jalkapallo on Espanjan seuratuin urheilulaji, sillä on myös yhdistävää voimaa. Tällöin se, että: ”Espanjan maajoukkue näissä olympialaisissa on yksi niistä loistavista joukkueista, joita nousee esiin vain harvoin”, oli maalle yhtenäisyyttä luova seikka [25] (Ball 2002). Kansallista yhteenkuuluvuutta luotiin myös yhteisen vastustajan avulla etenkin Sergé Lópeziin, Martín López Zuberoon sekä Arantxa Sanchez Viarioon ja Conchita Martíneziin liittyneissä jutuissa. Kaikki he kilpailivat yhdysvaltalaisia urheilijoita vastaan lajeissa, joita amerikkalaisurheilijat olivat aiemmin hallinneet. Esimerkiksi *La Vanguardia* mainitsee, että ”He kerjäsivät mitaleita!”, kun yhdysvaltalaisittain huonosti sujuneiden uintikilpailujen jälkeen maan toimittajat kysyivät López Zuberolta, eikö osa mitalista kuulunut maalle, jossa hän asui ja valmentautui [26].

Espanjan kuninkaalliset, jotka kuuluvat maan merkittävimpiin, myös kansainvälisesti tunnetuimpiin symboleihin, osallistuivat näkyvästi Barcelonan olympialaisiin innokkaina urheilufaneina. Heidän ollessaan läsnä kilpailupaikoilla espanjalaisurheilijat menestyivät toistuvasti hyvin ja urheilijat alkoivat kutsua kuningasta onnenamuletiksi. *El País*issä häntä verrattiin jopa kuningas Midakseen [27]. Kruununprinssi Felipe kuului myös purjehdusmaajoukkueeseen, ja kumpikin lehti uutisoi prinssistä kunnioittavaan sävyyn sekä luoden kuvaa urheilullisesta, fiksusti ja diplomaattisesti käyttäytyvästä kruunuperillisestä. Molemmat lehdet noteerasivat, että akkreditoituessaan joukkueeseen prinssi puhui luontevasti katalaania ja oli hyvin liikuttunut saatuaan olla Espanjan joukkueen lipunkantaja olympialaisten avajaisissa. *El País* mainitsi myös, että prinssi oli noussut purjehdusjoukkueeseen kokonaan omin avuin, ankaran harjoittelun tuloksena. *La Vanguardia* kertoi myös, että kilpailuhenkisen prinssin mielestä se, että hänen venekuntansa olisi jäänyt finaalin ulkopuolelle, olisi ollut suuri epäonnistuminen [28]. Kuninkaallisten vahva ja paljon mediahuomioita saanut läsnäolo olympialaisissa olikin yksi eniten maan yhtenäisyyttä korostaneista seikoista Barcelonassa (Hargreaves 2000, 107).

Kuninkaallisten lisäksi toinen esille noussut, espanjalaisuuteen usein liitetty elementti olivat maan tunnuseläminä pidetyt härät, ja moni menestynyt espanjalaisurheilija saikin kuulla kannustushuudon ”torero”. Härkätaistelut, jotka eivät perinteisesti ole kuuluneet katalonialaiseen kulttuuriin, olivat lähellä kenraali Francon sydäntä ja jalkapallon ohella osa diktatuurin aikaista välttelyn ja eskapismien kulttuuria. Urheilun ja viihteen tähtinä härkätaistelijoiden ihaileminen voidaan nähdä myös osin rinnakkaisena urheilusankareiden palvonnalle. Jalkapallon yleistyttyä Espanjassa menestyvät keskushyökkääjät ottivatkin härkätaistelijoiden paikan kansan mytologiassa etenkin alueilla, joissa härkätaistelut eivät koskaan olleet saavuttaneet myyttistä asemaa, kuten Baskimaassa ja Galiciassa (Krüger 1999b, 81; González Aja 1998, 104). Esimerkiksi kun José Manuel Moreno teki kunnia-

kierrosta Hortan olympiavelodromilla, hän *La Vanguardian* mukaan ”kiitti yleisöä 'härkätaistelija, härkätaistelija' -huudoista ja yleisön intensiivisestä tuesta”. Urheilijoita verrattiin koneiden ja robottien lisäksi siis myös härkätaistelijoihin sekä härkiin. Näistä kielikuvista pääsi *La Vanguardia* osalliseksi muun muassa Fermin Cacho, jonka nähtiin olevan ”härkä sielultaan ja ruumiiltaan” [29]. Katalonian tunnuseläin aasi puolestaan ei esiintynyt urheilijoista kirjoitettaessa kummankaan lehden sivuilla.

Maajoukkue oli itsessäänkin väistämättä mukana Espanjan yhtenäisyyden rakentumisessa. Vaikka sen suurimman alueellisen ryhmän muodostivat katalonialaiset, joiden menestys oli merkittävässä osassa koko joukkueen voittokulkua, palkintojenjaossa hekin saivat mitalin espanjalaisina ja näkivät Espanjan lipun nousevan salkoon. Tällöin Katalonia ei erottunut muusta maasta. Myös katalaaniurheilijat korostivat osaltaan maan yhtenäisyyttä, jota maajoukkueen menestys sai aikaan. Barcelonalaissyntyisen Sánchez Vicarion ja Aragoniassa syntyneen, mutta Barcelonassa asuvan Martinezin menestyksestä iloittiin *La Vanguardia*ssakin tekemättä jakoa katalonialaisten ja muiden espanjalaisten välillä: ”Molempien voitto mahdollistaa Espanjan tenniksen mitalitoiveiden muuttumisen todellisuudeksi” [30].

Jos yllätysmenestystä ei olisi tullut, espanjalaisuus tuskin olisi korostunut tapahtumassa samalla tavalla ja jännitteet Katalonian sekä Espanjan välillä olisivat voineet olla suurempia (Hargreaves 2000, 108–109). Myös Espanjan joukkueen asut olympialaisissa olivat maan lippua mukaillen väreiltään punakultaiset, eli joukkueen yhtenäisyyttä ajatellen kätevästi samanväriset kuin Katalonian lippu. Barcelonassa Espanjan olympiakomitea vastasi ensi kertaa myös kaikkien lajien suoritusasujen valmistamisesta, jolloin joukkueen ilme oli entistä yhtenäisempi, mikä osaltaan vahvisti myös yhdeksi joukkueeksi identifioitumista (Llanos 1995, 7).

Aiempaa selvästi suuremman olympiamenestyksen käsitteleminen ja summaaminen sekä tulevaisuuden mahdollisuuksien pohtiminen tehtiin kummassakin lehdessä maan yhtenäisyyttä ajatellen, olkoonkin että käynnissä oli Katalonian oman olympiakomitean virallistamiskampanja. Urheilumenestyksen taustalla molemmat lehdet näkivät uuden urheilijasukupolven nousun Espanjassa. *El País* katsoi, että urheilijat olivat myös erityyppisiä ja fyysisesti vahvempia kuin ennen ja heillä oli mahdollisuudet menestyä yhä useammassa lajeissa: ”Peñalver on pitkä, vahva ja tarkka [---]. He ovat uuden sukupolven urheilijoita ja edustavat maan muutosta sekä demokratiaa. Paremmiin ravittuja ja harjoitelleita, urheilijat kuten Peñalver [---]” [31].

Hopealle yltänyt kymmenottelija nousikin symboloimaan uutta espanjalaista urheilijaa, joka menestyy myös uusissa lajeissa, joissa maalla ei ole pitkiä perinteitä. *La Vanguardia* ja *El País* olivat molemmat sitä mieltä, että kymmenottelija Antonio Peñalver oli Espanjan supermies, ja *La Vanguardia* piti miestä myös selvästi erityiseen, täydellisten urheilijoiden rotuun kuuluvana ja kylmäverisenä kilpailijana [32]. Yleisönosastokirjoituksissa urheilumenestystä ei käsitelty yhtä paljon kuin olympialaisten järjestelyjä. Kirjoittajat antoivat kuitenkin kiitosta uimareille, jalkapalloilijoille sekä kaikille naismitalisteille. Eniten onniteluita keräsi kuitenkin Peñalver. *La Vanguardian* gallupiin vastaajan mukaan hänen mitalinsa oli kaikkein arvokkain, koska ”yleisurheilu on olympialaisissa urheilulajien kuningas ja kymmenottelu, kymmenen eri lajia ovat vain superlahjakkaiden urheilijoiden ulottuvilla.” [33]

Espanjan saavuttama menestys innoitti molemmat lehdet arvioimaan maan yhteiskunnallista ja kansainvälistä asemaa tiiviissä yhteydessä urheilijoiden menestykseen ja urheilujärjestelmän muutokseen. Pyrkiminen irti diktatuurin ajan perinnöstä oli nähtävissä useissa teksteissä. *El País* kommentoi maan urheilujärjestelmän hyödyntäneen olympialaisten tar-

joaman mahdollisuuden muutokseen: ”Olympialaiset ovat olleet pääveruke päästä eroon viimeisistä frankismin rippeistä, joita tässä maassa oli jäljellä.” [34] *La Vanguardia* puolestaan katsoi, että espanjalainen urheilu ”on saavuttanut kypsän tason”, ”Espanja astuu uuteen kansainväliseen järjestykseen” menestyksensä ansiosta ja että ”urheilumenestys heijastaa uutta espanjalaista yhteiskuntaa.” [35] Kun vielä ennen olympialaisia Espanja oli kärsinyt historiansa vuoksi jonkinlaisesta alemmuuskompleksista, menestyksekkäiden olympialaisten jälkeen itsetunto oli nousussa ja sillä oli myönteinen merkitys maan yhtenäisyydelle. ”Psykologisesti urheilumenestys saa uskomaan, että meistä on tulossa yhä normaalimpi maa”, pohti *La Vanguardia* [36].

”Katalonialaisia kehdosta asti”

Viimeinen neljästä urheilijoihin liittyneestä diskurssista oli katalonialaisuusdiskurssi, joka espanjalaisuusdiskurssin tapaan rakensi kansallista identiteettiä. Tämä tapahtui enimmäkseen tiettyjen urheilijoiden ja heidän menestyksensä kautta. Espanjalaisuuden tapaan myös urheilijoiden katalonialaisuutta rakennettiin lehdissä pääosin maltillisesti. *La Vanguardian* voi kuitenkin havaita olleen myöitämielisempi alueen urheilijoista uutisoidessaan. Muutamat katalaaniurheilijat esitettiin barcelonalaislehdessä positiivisempaan sävyyn kuin espanjalaiset, ja heidän kotipaikkansa muistettiin mainita selvästi useammin kuin *El Paísissa*. On otettava huomioon myös se, etteivät urheilijoille asetetut menestysodotukset noudattaneet maantieteellisiä rajoja. Lajinsa mitalitoivoille ladattiin molemmissa lehdissä enemmän paineita, kuin juuri ja juuri joukkueeseen yltäneille urheilijoille. Henkilöhaastatteluisia vaikuttivat tietenkin myös haastateltavien muut ominaisuudet. Kaiken kaikkiaan vain harvat katalonialaisurheilijat antoivat nationalismiin liittyneitä lausuntoja. Tennispelaaja Sergi Bruguera julisti, että hän on ensisijaisesti katalaani ja kantaisi mieluummin Katalonian kuin Espanjan lippua. Jotkut maajoukkueen katalaanit, kuten juoksija Gaietà Cornet, kertoivat, että edustaisivat mieluummin Espanjan kuin mahdollista Katalonian joukkuetta (Hargreaves 2000, 106).

Korostetuimmin katalonialaisuus tuli esiin Arantxa Sánchez Vicariota, Sergi Lópezia sekä Valentí Massanaa käsitelleissä jutuissa, joita julkaisivat molemmat lehdet. *La Vanguardia* kirjoitti, että Sánchez Vicario pelasi ”lähes tarunhoitoisesti massakentillä, eikä juuri koskaan ole hävinnyt niillä itseään huonommin rankatuille pelaajille.” Lisäksi lehti povasi häntä varmaksi voittajaksi, joka pelasi olympialaisissa omassa ympäristössään ja kaupungissaan. *El País* taas kertoi, että Sergi Lópezin yhdysvaltalaisen auton rekisterikilvessä olivat katalaaninkieliset ”taikasanat” sanat ara o mai, nyt tai ei koskaan, joita López hoki itselleen mantran tavoin. Massanasta katalaanihenkinen kuva syntyi, kun toinen katalonialainen kävelijä, Daniel Plaza voitti olympiakultaa ja hän totesi, että ”espanjalaista yleisurheilua ei ole olemassa”, mutta myönsi ”kiertelemättä”, että mitali oli voitto katalonialaiselle kävelylle [37].

La Vanguardia otti huomioon erityisesti lisäksi vielä kolme katalaaniurheilijaa. Purjehdukseen osallistunut, Barcelonassa syntynyt José Maria Van der Ploeg, joka työskenteli Katalonian purjehdusliiton sihteerinä, oli ”väsymätön työntekijä, uhrautuva työmies ja viime aikoina tehokas”. Kaikkein katalaanimielisimmän *La Vanguardia* suhtautui jutuissaan kahteen FC Barcelonan pelaajaan, Josep Guardiolaan ja Albert Ferreriin. He olivat ”katalonialaisia kehdosta asti ja FC Barcelonan pelaajia, koska muulla tavoin ei voisi olla.” He halusivat ”koskettaa taivasta Barcelonassa [olympialaisissa]”. Silti kummatkin olivat yhtä mieltä siitä, etteivät kisat ole ensisijaisesti poliittiset. Molempien nouseminen Barcelonan Euroopan Cupin mestarijoukkueeseen kuvattiin jalona taistona kärsimyksen ja vastoinkäy-

misten kautta. Kuvatekstin mukaan he olivat ”maan [*tierra*] tuotteita” ja ”syntyneet jalkapalloa varten FC Barcelonassa.” [38]

Me ja muut

Koska niin *El País* kuin *La Vanguardia* lehtinä ovat varsin maltillisia näkemyksissään Espanjan ja Katalonian välisestä suhteesta, ne eivät kyseenalaista Espanjan yhtenäisyyttä, mutta eivät myöskään sitoudu yhtä tunteikkaasti maajoukkueen kannattajiksi kuin esimerkiksi *ABC*. Toisaalta ne eivät myöskään sanoudu yhtä voimakkaasti irti joukkueen kannattamisesta kuin *Avui*, jossa maajoukkuetta ei lainkaan kutsuta ”meidän joukkueeksemme”, vaan siihen saatetaan viitata esimerkiksi ”valtion joukkueena” (Solís 2003, 48–65). *El País* otti kantaa maan yhtenäisyyden puolesta huomauttamalla juuri tämän kaltaisten ilmaisuiden epäkorrektuudesta: ”Espanjan joukkueita kutsutaan joko Espanjan joukkueeksi tai Espanjaa edustavaksi joukkueeksi.” Maahan vain liittovaltiona viitannut ”Espanjan valtion urheilija” taas ei sen mukaan ollut sopiva termi [39].

Kumpikin lehti viittasi Kataloniasta ja muualta Espanjasta kotoisin olevien urheilijoiden kilpailevan ”kotona” ja hyötynneen siten yleisön tuesta, mikä sisälsi oletuksen yhtenäisestä barcelonais- ja espanjalaisyleisöstä, jotka kannustivat kaikkia maan urheilijoita. *La Vanguardia* toi silti selvästi *El Paísia* useammin esiin Barcelonassa hurranneet katsojat ja urheilijoiden kiitokset yleisön tuesta: ”He heiluttivat Espanjan lippuja ja ’senyeroita’ joka puolella. ’Espanja, Espanja’ -huutoja kuului joka puolelta enemmän kuin koskaan ennen Tibidabon [Barcelonan pohjoispuolella kohoava rinne] lähellä” [40].

Kaiken kaikkiaan molemmat lehdet siis rakensivat espanjalaisuutta maan yhtenäisyyttä lujittaen. Kotiseutyhteyksien etsiminen ja toistaminen nousi usein esiin, mutta sen voi katsoa ainakin osin liittyvän urheilujournalismin tavallisiin piirteisiin urheilusankareiden symbolista arvoa määriteltäessä. Merkittävimmin lehdissä näkyivät kuninkaallisten osallistuminen olympialaisiin niin urheilijoina kuin katsojina sekä Espanjan loistava menestys kilpailuissa. Olympialaisten järjestely- ja urheilumenestyksen luoma euforia oli nostanut katsojien kiinnostusta olympialaisia kohtaan ja sai espanjalaiset identifioitumaan voimakkaasti omiin urheilijoihinsa, mikä johti myös kansallisen tietoisuuden vahvistumiseen (González Aja & Stumm 2000, 134). Olympiamenestyksen siivittäminä lehdet olivat valmiita myös julistamaan uuden aikakauden koittaneen demokratian siirtymävaiheen päätteeksi. Eniten yhtenäistävää vaikutusta mitalien joukosta on mitä todennäköisimmin ollut miesten jalkapallojoukkueen kullalla, jonka joukkue voitti katalonialaisille hyvin tärkeällä F.C. Barcelonan kotistadionilla, jossa maajoukkue harvoin edes pelaa. Joukkueen pelaajista *La Vanguardia* korosti eniten F.C. Barcelonan miehiä, mutta heistä kirjoitti myös *El País*. Joukkueen jäsenten taustat eivät nousseet merkittävästi esiin, ja myös katalaanipelaajat olivat tyytyväisiä saadessaan edustaa Espanjaa.

La Vanguardia toi katalonialaisuutta esille enemmän kuin *El País*, niin kuin paikallislehdeltä sopi odottaakin. Se käsitteli enemmän katalaanipurheilijoita ja näiden taustoja sekä yleisön tunnelmaa kilpailupaikoilla, minkä voi tulkita myös barcelonalaisten ja siten katalonialaisten yhtenäisyyden luomiseksi, vaikka paikalla olikin paljon katsojia myös muualta maasta. Kun *El País* keskittyi espanjalaisuuden vankistamiseen, *La Vanguardialla* oli sen ohessa siis kaksoisrooli myös katalonialaisuuden korostamisessa. Kotiinpäin vetämisestä ei lehteä voi syyttää, sillä katalonialaisurheilijat olivat olympiajoukkueen suurin yksittäinen ryhmä ja kuten edellä mainittiin, heidän menestyksensä oli myös Espanjan onni. *Amics Per Sempre*, ystäviä ikuisesti, kuului Barcelonan olympialaisten slogan ja olympiatunnelmassa vaikutti *La Vanguardia* olevan samoilla linjoilla.

Viitteet

- [1] Pois lukien näytöslajeissa saavutetut mitalit. Kansainvälisen olympiakomitean kotisivu, elektroninen lähde.
- [2] Barcelonan olympialaisten virallinen loppuraportti 103. Elektroninen lähde. Mitalistit ks. Taulu 1.
- [3] Artikkelini perustuu Turun yliopiston yleisen historian oppiaineeseen tekeillä olevaan pro gradu -työhöni, joka valmistuu syksyllä 2010.
- [4] Vuonna 1988 käynnistettiin Espanjan Olympiakomitean, yleisradioyhtiö RTVE:n sekä Espanjan urheiluneuvoston Consejo Superior de Deportesin yhteistyönä Asociación de Deportes Olímpicos Barcelona 92 -hanke (ADO '92), jonka avulla urheilijoiden valmentautumista tuettiin Espanjassa ensi kertaa laajamittaisella sponsoriyhteistyöllä. Hankkeessa oli mukana oli 22 suuryritystä, jotka käyttivät projektiin yhteensä 120 miljoonaa euroa. Tuettavia urheilijoita oli ensimmäisenä vuonna 900 ja 503 urheilijan olympiajoukkueeseen asti heistä selvisi karsintajärjestelmän kautta lopulta 278. Llanos 1995, 3–6, 14; González Aja & Stumm 2000, 133.
- [5] Kansainvälinen Olympiakomitea muutti ammattilaissääntöjään ennen Barcelonan olympialaisia siten, että tennisammattilaiset saattoivat osallistua kilpailuihin.
- [6] Zubero se entrena ganando en la Liga de los clubes. *El País* 46, 14.6.1992; Campeones: La aventura del oro. *El País Semanal* 36–43. 19.7.1992; Sueños de medalla. Martín López Zubero. *La Vanguardian* olympialiite 20, 8.7.1992.
- [7] La cosecha del siglo. *El País* 25.7.1992.
- [8] Sueños de medalla. Fermin Cacho. *La Vanguardia* olympialiite 20, 4.7.1992; Entrevista de Fermin Cacho. "La nominación de Barcelona fue clave en el futuro de mi carrera deportiva". *La Vanguardian* olympialiite 10, 12.7.1992.
- [9] La cosecha del siglo. *El País*in olympialiite 19–20 25.7.1992.
- [10] Sueños de medalla. Valentí Massana. *La Vanguardian* olympialiite 20, 24.7.1992; Cacho ganó los 1.500, disputados a ritmo muy lento. *El País* 49, 28.6.1992. Gente: Españoles. *El País Semanal* 25, 19.7.1992; Seis semanas y cinco nombres. *La Vanguardia* 10, 14.6.1992.
- [11] Campeones: La aventura del oro. *El País Semanal* 36–43, 19.7.1992; Moreno bate un récord de 34 años. *El País*in olympialiite 3, 28.7.1992.
- [12] José Maria Van der Ploeg: "Sé que voy a hacer daño", *La Vanguardian* olympialiite 8, 21.7.1992.
- [13] España goleó con facilidad a una Colombia que defraudó y exhibió un juego muy violento. *La Vanguardian* olympialiite 21, 25.7.1992.
- [14] Araomai. *El País*in olympialiite 14–15, 29.7.1992. Ascetas del asfalto ja Sin espacio y sin dietas. *El País*in olympialiite 49, 25.7.1992; La cuesta del infierno, a las puertas del cielo. *El País*in olympialiite 14–15, 30.7.1992.
- [15] Fermin Cacho, el talento natural. *El País*in olympiasivut 46–47, 25.7.1992; La soledad del nadador. *La Vanguardian* olympialiite 6, 30.7.1992; Cuatro años en un minuto. *El País*in olympialiite 9, 27.7.1992.
- [16] Wimbledon despide a los últimos españoles en competición. *El País* 54, 26.6.1992; Una armada casi invencible. Doreste y Manrique en Flying dutch man y Van der Ploeg en Finn se aseguran la medalla de oro. *La Vanguardian* olympialiite 3–4, 3.8.1992.

- [17] Dos días de sangre y fuego. *El País* olympialiite 6, 5.8.1992; Sueños de medalla. Fermin Cacho. *La Vanguardian* olympialiite 20, 4.7.1992; A la gloria de un kilómetro y media. *La Vanguardian* olympialiite 5, 9.8.1992.
- [18] Sueños de medalla. Teresa Zabell. *La Vanguardian* olympialiite 20, 6.7.1992; Sueños de medalla. J. Manuel Moreno. *La Vanguardian* olympialiite 20, 3.7.1992. Chiclana de Fronteran kunta kuuluu Cádizin provinssiin Andalusiassa.
- [19] Campeones: La aventura del oro. *El País* Semanal 36–43, 19.7.1992.
- [20] López Zubero. *El País* 8, 1.8.1992. Sueños de medalla. Martín López Zubero. *La Vanguardian* olympialiite 20, 8.7.1992. Martín no faltó su cita con la medalla de oro. *La Vanguardian* olympialiite 3, 29.7.1992. "Martín es como un niño. *El País* olympialite 64–65, 25.7.1992; Tenacidad aragonesa. *El País* olympialiite 7, 28.7.1992.
- [21] La vela intentará salvar el medallero. *La Vanguardian* olympialiite 3–4, 7.7.1992; Sueños de medalla. Núria Castelló. *La Vanguardian* olympialiite 20, 15.7.1992.
- [22] La Jornada. Que se hagan perdonar el éxito. *La Vanguardian* olympialiite 13, 10.8.1992.
- [23] La cosecha del siglo. *El País* olympialiite 19–20 25.7.1992
- [24] Mitalilla oli suuri vaikutus Espanjan urheiluelämälle, sillä se vauhditti jalkapallon suosiota kasvuun maassa. Erilaisista espanjan paikallisista pelityyleistä baskimaalle tyypillinen aggressiivinen ja suoraviivainen pelitapa nostettiin Antwerpenistä tulleen menestyksen seurauksena Espanjan maajoukkueen tavamerkiksi ja lehdistö alkoi kirjoittaa espanjalaisten pelaajien 'kiihkosta', *furia española*. González Aja 1998, 109.
- [25] Dos discípulos de Cryuff en el olimpo. *La Vanguardian* Barcelona-liite 3–4, 14.6.1992.
- [26] La "traición" de Martín-Martín. *La Vanguardian* olympialiite 4, 29.7.1992.
- [27] Luis Doreste y Domingó Manrique se aseguran la plata. *El País* olympialiite 10, 2.8.1992; Don Juan Carlos es le rey Midas. *El País* olympialiite 9, 3.8.1992.
- [28] El príncipe Felipe de Borbón se acreditó en catalán en la Villa Olímpica. *El País* urheliite 7, 13.7.1992; El Príncipe bromea en catalán al instalarse en la Vila Olímpica. *La Vanguardian* olympialiite 7, 13.7.1992; Un príncipe olímpico. *El País* viikkoliite 12–15, 26.7.1992; "Hubiera sido un desastre ni clasificarnos". *La Vanguardian* olympialiite 10, 2.8.1992.
- [29] Moreno recorrió un kilómetro de gloria. *La Vanguardian* olympialiite 5, 28.7.1992; Seis semanas y cinco nombres. *La Vanguardia* 10, 14.6.1992.
- [30] Arantxa y Conchita atan el bronce. *La Vanguardian* olympialiite 14, 2.8.1992.
- [31] Sobresaltos en el deporte rey de los juegos. *El País* olympialiite 3, 7.8.1992.
- [32] Gente: Españoles. *El País* Semanal 25, 19.7.1992; Seis semanas y cinco nombres. *La Vanguardia* 10, 14.6.1992; Sueños de medalla. Antonio Peñalver. *La Vanguardian* olympialiite 20, 16.7.1992.
- [33] Encuesta: ¿Qué medalla olímpica conseguida por España tiene más valor? *La Vanguardia* 14, 12.8.1992.
- [34] La modernización del deporte español. *El País* olympialiite 7, 25.7.1992.
- [35] Camino de la normalidad. *La Vanguardian* olympialiite 8, 6.8.1992; Hargreaves & García Ferrando 1997, 66.
- [36] España entra en el nuevo orden internacional. *La Vanguardian* olympialiite 14, 11.8.1992; El éxito deportivo refleja la nueva sociedad española. *La Vanguardia* 30, 16.8.1992.

[37] Sueños de medalla. Arantxa Sánchez, *La Vanguardian* olympialiite 20, 1.7.1992. ; La palabra mágica, *El País* olympialiite 14–15, 29.7.1992; Massana: ”Las medalla son del atleta, no de España. *El País* olympialiite 4, 1.8.1992.

[38] José Maria Van der Ploeg: ”Sé que voy a hacer daño”. *La Vanguardian* olympialiite 8, 21.7.1992; Dos discipulos de Cryuff en el olimpo. *La Vanguardian* Barcelona-liite 3-4, 14.6.1992.

[39]Un atleta español es un español. *El País* olympialiite 26, 1.8.1992.

[40]Un duelo que vale una medalla. *La Vanguardian* olympialiite 11, 3.8.1992.

Lähteet

Sanomalehdet

El País, Madrid, Spain 1992

La Vanguardia, Bcelona 1992

Muut lähteet

Barcelonan olympialaisten järjestelykomitean loppuraportti [www-lähde] <<http://www.la84-foundation.org/6oic/OfficialReports/1992/1992s4.pdf>> (luettu 27.10.2009)

Kansainvälisen olympiakomitean kotisivut, mitalitilastot [www-lähde] <<http://www.olympic.org/en/content/National-Olympic-Committees/Spain/>> (luettu 27.10.2009)
<<http://www.olympic.org/en/content/All-Olympic-results-since-1896/>> (luettu 27.10.2009)

Kirjallisuus

Anderson, Benedict 1991. Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism. London: Verso.

Balfour, Sebastian & Quiroga, Alejandro 2007. The Reinvention of Spain. Nation and Identity since Democracy. Oxford University Press. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2717/oso/public/content/history/9780199206674/toc.html?q=The|Reinvention|Spain.|Nation|Identity|Democracy,>> (luettu 25.1.2010)

Ball, Phil 2002. Morbo: The Story of Spanish Football. London: WSC Books.

Balcells, Albert 1996. Catalan Nationalism. Past and Present. New York: St. Martin's Press

Barrera González, Andrés 1985. La dialéctica de la identidad en Cataluña. Un estudio de Antropología Social. Madrid: Centro de Investigaciones Sociales.

Belmonte Talero, Gemma 1999. Media. In Rodgers, Eamonn (ed.), Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture. Routledge, 326–329. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 9.1.2010)

Botella, Joan 1995. Political Games: agents and strategies in the 1992 Barcelona Olymic Games. In de Moragas, Miquel & Botella, Miquel (eds.), The Keys of success: the social, sporting, economic and communications impact of Barcelona'92. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. [www-lähde] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp042_eng.pdf> (luettu 18.11.2009)

Burton, Greme 2004. Media and Society. Critical Perspectives. McGraw-Hill Education. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.actiondocID=10161342>> (luettu 20.1.2010)

Flynn, M. K. 2001. Constructed identities and Iberia. Ethnic and Racial Studies Vol. 24 (5), s. 703–718. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2774/ehost/pdf?vid=2&hid=7&sid=16d51942-2cbd-4dc8-9e76-f2bb76bdcafe%40sessionmgr13>> (luettu 25.1.2010)

- García Ferrando, Manuel 2001. La paradoja olímpica en los Juegos de Barcelona 92. In Duran et al. (ed.), *Estructura y cambio social. Homenaje a Salustiano del Campo*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- García Ferrando, Manuel; López-Aranguren, Aduardo & Baltrán, Miguel 1994. *La conciencia nacional y regional en la España de la autonomías*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- González Aja, Teresa 2002. La política deportiva en España durante la República y el Franquismo. In González Aja, Teresa et al. (ed.), *Sport y autoritarismos. La utilización del deporte por el comunismo y el fascismo*. Madrid: Alianza Editorial, 169–202.
- Guibernau, Montserrat 1996. *Nationalisms: the nation-state and nationalism in the twentieth century*. Cambridge Polity Press.
- Hargreaves, John: *Freedom for Catalonia? : Catalan Nationalism & the Barcelona Olympic Games*, Cambridge University Press 2000. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=2000747>> (luettu 30.1.2010)
- Hargreaves, John & García Ferrando, Manuel 1997. Public opinion, national integration and national identity in Spain: the case of the Barcelona Olympic Games. *Nations and Nationalism* 3 (1), 65-87. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2080/cgi-bin/fulltext/119177847/PDF-START>> (luettu 25.1.2010)
- Hobsbawm, Eric 1994. *Nationalismi*. Tampere: Vastapaino.
- Kokkonen, Jouko 2008. Kansakunta kilpasilla. Urheilu nationalismin kanavana ja lähteenä Suomessa 1900–1952. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Bibliotheca historica* 119. Helsinki.
- Krüger, Arndt 1999a. The Unfinished Symphony: A History of the Olympic Games from Coubertin to Samaranch. In Jim Riordan & Arndt Krüger (eds.), *International Politics of Sport in the 20th Century*. Spon Press 1999, 3–27. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10062801>> (luettu 4.4.2010).
- Krüger, Arndt 1999b. Strength through joy. The culture of consent under fascism, Nazism and Francoism. In Jim Riordan & Arndt Krüger (eds.), *International Politics of Sport in the 20th Century*. Spon Press 1999, 67–89. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10062801>> (luettu 4.4.2010).
- Llanos, Manuel 1995. The participation of the Spanish Olympic Committee in the success of 1992. In de Moragas, Miquel & Botella, Miquel (eds.), *The Keys of success: the social, sporting, economic and communications impact of Barcelona'92*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 57–75. [www-lähde] <http://olympic-studies.uab.es/pdf/wp044_eng.pdf> (luettu 2.11.2009)
- de Mateo, Rosario & Corbella, Joan M. 1992. Spain. In Østergaard, Bernt Stubbe (ed.), *The Media in Western Europe. The Euromedia Handbook*. Euromedia Research Group. London: Sage Publications, 192–206.
- Moragas, Miquel de; Rivenburgh, Nancy & Garcia, Nuria 1995. Television and the construction of identity: Barcelona, Olympic host. In de Moragas, Miquel & Botella, Miquel (eds.): *The Keys to Success: the social, sporting, economic and communications impact of Barcelona'92*. Barcelona: Servei de Publicacions de la UAB. Sivut 76–106. [www-lähde] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp033_eng.pdf> (luettu 18.11.2009)
- O'Donnell, Hugh 1999a. ABC. In Rodgers, Eamonn (ed.), *Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture*. Routledge, 1. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 8.1.2010)
- O'Donnell, Hugh 1999b. Avui. In Rodgers, Eamonn (ed.), *Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture*. Routledge, 40–41. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 8.1.2010)

- O'Donnell, Hugh 1999c. País, El. In Rodgers, Eamonn (ed.), *Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture*. Routledge, 386–387. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 9.1.2010)
- O'Donnell, Hugh 1999d. Periódico de Catalunya, El. In Rodgers, Eamonn (ed.), *Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture*. Routledge, 395. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 9.1.2010)
- O'Donnell, Hugh 1999e. Vanguardia, La. In Rodgers, Eamonn (ed.), *Encyclopedia of Contemporary Spanish Culture*. Routledge, 538–539. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054717&page=24>> (luettu 9.1.2010)
- Peuna, Inga 2006. *Catalonia as a Project. The Ambiguity of Cultural Project*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Smith, Anthony D. 1998. *Nationalism and modernism: a critical survey of recent theories of nations and nationalism*. New York: Routledge. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10054933>> (luettu 3.12.2009)
- Solís, Fernando León 2003. *Negotiating Spain and Catalonia: Competing Narratives of Identity*, Bristol & Oregon: Intellect Books. [www-lähde] <<http://ezproxy.utu.fi:2191/lib/uniturku/docDetail.action?docID=10044915>> (luettu 4.12.2010)
- Tomlinson, Alan & Young, Christopher 2006. *Culture, Politics and Spectacle in the Global Sports Event – An Introduction*. In Tomlinson, Alan & Young, Christopher (eds.), *National Identity and Global Sports Events. Culture, Politics, and Spectacle in the Olympic Games and the Football World Cup*. State of New York University Press, 1–15.
- Virtapohja, Kalle 1998. *Sankareiden salaisuudet. Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä*. Jyväskylä: Atena kustannus.
- Woolaard, Kathryn 1989. *Double Talk. Bilingualism and Politics of Ethnicity in Catalonia*, Stanford University Press.

HuK Minna Uusivirta on Turun yliopiston opiskelija, joka kirjoittaa yleisen historian pro gradu -työtään Barcelonan olympialaisiin liittyneestä, espanjalaisista ja katalonialaista identiteettiä käsittelevästä lehtikirjoittelusta.